

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CLASA A X-A
– CICLUL INFERIOR AL LICEULUI –

I S T O R I A M U Z I C I I

[CURRICULUM DIFERENȚIAT]

Filiera vocațională, profil artistic
Specializarea: Muzică

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 3007 / 04.01.2005

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor.
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice - conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

În cadrul pregătirii artistice de specialitate (muzicală, coregrafică și teatrală), prin aplicarea noului curriculum diferențiat, existența disciplinelor teoretice bazate pe studiul cronologic constituie un indispensabil liant între latura exclusiv practică a formării elevilor din liceele vocaționale și cea instructiv-formativă, în scopul definirii personalității artistice.

Acest document reprezintă un instrument de lucru care permite deplasarea accentului de pe acumulările mecanice de cunoștințe pe utilizarea lor în practică, de pe caracterul informativ pe cel formativ, centrând interesul pe elev și pe opțiunile sale.

În acest sens, disciplinele de specialitate din trunchiul istoriei artelor își propun:

- să familiarizeze elevii cu terminologia de specialitate, elaborată pe baza cunoașterii conceptelor operaționale fundamentale;
- să formeze deprinderi și tehnici de lucru privind selectarea informației istorice, folosind variate tehnici de procesare a informației artistice mediatizate, abordând toate mijloacele existente astăzi (spectacol artistic, material bibliografic, surse istorice neconvenționale, creații artistice notate tradițional și pe suport electronic, mijloace mass-media, internet etc.);
- să genereze strategii cognitive bazate pe relații interdisciplinare, atât în interiorul ariei curriculare *Arte*, cât și cu alte domenii (literatură, istorie, logică, filosofie, științe socio-umane, științe ale naturii etc.);
- să dezvolte capacități de valorizare, într-un sistem axiologic propriu, bazat pe o cunoaștere fundamentată și permițând elevilor argumentarea lor;
- să dezvolte capacitatea de comunicare într-un limbaj specializat;
- să ajute viitorii artiști să-și definească propria personalitate creatoare, prin raportare la stilurile artistice fundamentale și la reprezentanții majori ai culturii naționale și universale.

În structura programelor pentru *Istoria muzicii*, *Istoria baletului* și *Istoria teatrului*, competențele specifice au un grad mai mare de specificitate, sunt structurate pe ani de studiu, corespunzând nivelului de dezvoltare și de pregătire al elevilor, și sunt diferențiate pentru disciplinele *Istoria muzicii*, *Istoria baletului* și *Istoria teatrului*.

Conținuturile învățării sunt organizate în concordanță cu fiecare competență, dar, în același timp, pot fi mijloace și pentru realizarea altor competențe specifice. Profesorul are astfel o libertate sporită de a acționa în funcție de particularitățile individuale ale elevilor, de opțiunile acestora și de posibilitățile variate date de baza artistică și materială din fiecare unitate de învățământ. Responsabilitatea profesorului față de calea aleasă în dezvoltarea competențelor, prin diversificarea conținuturilor, evident, crește în aceeași măsură.

Prin specificul lor, disciplinele de istorie a celor trei arte propun elevilor sisteme valorice ce se constituie în modele pentru găsirea propriului sistem axiologic.

Disciplinele *Istoria muzicii*, *Istoria baletului* și *Istoria teatrului* sunt discipline teoretice de specialitate care se studiază pe parcursul întregului învățământ liceal – 2 ore/săptămână –, urmând ca absolvenții învățământului liceal artistic specializat să poată opta pentru acestea, în cadrul examenului de bacalaureat.

Prezenta programă este valabilă și pentru școlile în care predarea se face în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE

1. Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor artistice, în scopul comunicării unor variate opinii estetice
2. Investigarea istorico-stilistică și structurală a fenomenului muzical

VALORI ȘI ATITUDINI

- Disponibilitatea pentru receptarea specializată a creației muzicale aparținând fondului cultural național și universal
- Receptivitatea față de diversitatea culturală definită istoric și geografic
- Disponibilitatea de a transfera în viața socială valori estetice autentice
- Manifestarea inițiativei în susținerea propriilor opinii estetice

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor artistice, în scopul comunicării unor variate opinii estetice

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
<p>1.1. Operarea cu termeni și concepte specifice domeniului muzical, în abordarea aspectelor teoretice și a celor aplicative specifice epocilor cultural artistice preclasică (barocă) și clasică</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Concepte operaționale fundamentale: <i>estetic, etic, frumosul artistic, conținut și formă în creația artistică, simetrie, proporție, separația și puritatea genurilor artistice etc.</i> ▪ Noțiuni și concepte specifice analizei, comentării și comparării creațiilor muzicale (organizarea modală și tonală a materialului sonor, formule cadențiale specifice armoniei tonale, evoluția dinamicii și agogicii, conceptul de gen și formă, mijloace de compoziție specifice perioadei istorice studiate, intenționalitatea actului muzical creativ etc.). ▪ Elemente ale limbajului muzical specifice polifoniei instrumentale și structurilor omofone de factură tonală, trecerea de la modalism la tonalitate și rolul modulației în creația muzicală a timpului. ▪ Timbrul vocal și instrumental, genuri muzicale și stiluri creative. ▪ Elemente de organizare și structurare a limbajului muzical: genuri și forme clasice, microstructura formală, tehnici simple polifonice și armonice de prelucrare a temei muzicale, cvadratura clasică etc.
<p>1.2. Recunoașterea caracteristicilor definitorii ale genurilor artistice abordate, în funcție de elementele de limbaj specific, conform epocii și stilului artistic studiat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lucrări muzicale audiate. ▪ Evoluția construcției instrumentelor muzicale specifice epocilor istorice studiate, calitățile și importanța instrumentelor muzicale asupra creației și interpretării pentru muzica instrumentală concertantă (celebrii lutieri de la Brescia și Cremona, apariția pianului, evoluția construcției instrumentelor de suflat și percuție etc.). ▪ Teme muzicale din lucrări reprezentative pentru ilustrarea elementelor de limbaj specific studiate. ▪ Creații muzicale din secolele XII-XVIII în Apusul Europei și pe teritoriul țării noastre. ▪ Genuri ale muzicii vocale religioase și laice (<i>missa, requiemul, cantata, oratoriul etc.</i>) și ale muzicii instrumentale concertante (<i>sonata, suita instrumentală, concertul, trioul – cu sau fără pian, cvartetul de coarde, cvintetul – suflători, simfonia</i>), alte creații muzicale reprezentative pentru epocile istorice abordate (<i>genuri provenite din dansurile de curte, cele variaționale, uvertura instrumentală etc.</i>).
<p>1.3. Prezentarea în scris sau orală a unor opinii teoretice și/sau estetice aparținând unor reprezentanți ai epocilor studiate: baroc (preclasicism) și clasicism</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Concepte fundamentale și aplicative utilizate în schițe monografice privind compozitorii abordați (cu precădere A. Corelli, A. Vivaldi, D. Scarlatti, J. Ph. Rameau, J. B. Lully, J. S. Bach, Fr. Haendel, J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven). ▪ Tematica teoretică și stilistică abordată în prezentări și dezbateri.

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
1.4. Utilizarea monografiilor, a dicționarului, sintezelor tematiche, a cărții muzicologice cu caracter istoric, a programelor unor concerte/ recitaluri instrumentale, pentru selectarea de informații cu specific muzicologic	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tehnici de documentare specific muzicologice: micro-monografia compozițională, informații de specialitate din lucrări aparținând domeniilor conexe. ▪ Tehnici de abordare și comentare specializată a lucrărilor muzicale audiate, cu precădere în genurile muzicii instrumentale concertante: suita de dansuri instrumentală, sonata secolelor XVII-XVIII, concertogrosso și concertul instrumental solistic; genurile camerale și simfonice ale clasicismului vienez. ▪ Informații privind arta și cultura epocilor istorice studiate (baroc/preclasicism, clasicism), de la apariția operei moderne la personalitatea și creația beethoveniană.

2. Investigarea istorico-stilistică și structurală a fenomenului muzical

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
2.1. Comentarea creațiilor muzicale studiate, din perspectivă istorico-stilistică, cu referire la genul muzical, la forma și la elementele definitorii stilului specific epocii/curentului artistic reprezentat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Muzica vocală, instrumentală și vocal-instrumentală și opera în secolele XVII – XVIII. ▪ Rolul estetic al creației muzicale în relație cu genurile reprezentative ale epocilor studiate.
2.2. Identificarea relațiilor dintre artele perioadelor istorice studiate, cu aplicare la apariția și dezvoltarea „operei moderne” ca gen sincretic reprezentativ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rațiuni teoretice și estetice ale apariției <i>Drammei per musica</i>. Camerata florentină, colaborarea artiștilor literați și muzicieni, factorii ai apariției operei moderne, apariția monodiei acompaniate omofon prin trimetere la acțiunea literară ca parte componentă a spectacolului de operă, caracteristicile <i>bell-canto</i>-ului italian în relație cu celelalte arte ce compun spectacolul muzical dramatic, ponderea elementului muzical vocal și instrumental în evoluția sa.
2.3. Analizarea muzicii instrumentale concertante în context cultural, artistic și istoric, prin raportare la școlile muzicale apusene și la compozitorii reprezentativi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Caracteristicile generale ale epocii baroce (preclasice) și clasice în cultura și arta europeană. ▪ Date privind biografia artistică și creația personalităților reprezentative ale școlilor muzicale din secolul al XVII-lea și prima jumătate a secolului al XVIII-lea – italiene, franceze, germane, engleze, spaniole etc. ▪ Biografia și creația compozitorilor reprezentativi – până la Beethoven. ▪ Mediile artistice și literare ale timpului. ▪ Educația artistică și locul muzicii în cadrul acesteia; rolul, scopul și locul muzicii în context istoric și cultural european (până la sfârșitul sec. al XVIII-lea).

SUGESTII METODOLOGICE

Pentru disciplina *Istoria muzicii*, noua viziune curriculară permite profesorului o abordare metodică flexibilă, propunându-și să fundamenteze la nivel teoretic și practic orizontul cultural al viitorilor tineri muzicieni. Având în vedere că specificul disciplinei impune, pe lângă o abordare tematică și o tratare tradițională cronologică, conținuturile obligatorii prevăzute în programă urmează a fi parcurse în succesiunea lor istorică, dar numai după ce elevii dobândesc, treptat, atât cunoștințele conceptuale, cât și pe cele stilistice, relevate în practica muzicală propriu-zisă.

Astfel, în vederea asimilării lexicului și operării cu limbajul specific disciplinei, cât și pentru fundamentarea cunoașterii expresiei individuale în contextul diversității culturale contemporane, elementele de bază ale noului curriculum trec accentul de pe latura teoretică spre cea aplicativă:

- audiția muzicală orientată către conștientizarea elementelor de limbaj și expresie, definiții stilistice, în funcție de epocile studiate;
- folosirea unor tehnici de informare și de cercetare de factură muzicologică, prin utilizarea elementelor muzicale (receptate prin audiție, memorate și reproduse), utilizarea partiturii și a materialelor de specialitate (diverse surse de informație, de la dicționar la internet).

Libertatea de opțiune a cadrului didactic, în raport cu demersul metodologic, se va reflecta în primul rând în alegerea materialului muzical ce urmează a fi audiat, în selectarea bibliografiei, în funcție de resursele locale (de exemplu, instituțiile muzicale și culturale din localitate, biblioteci, eventual, învățământ superior), de condițiile existente în școală și de individualitatea fiecărui elev sau grup de elevi cu preocupări și interese convergente.

În acest sens, audiția muzicală va fi orientată de către profesor spre elementele de limbaj, stilistice sau expresiv-intenționale cu o importanță covârșitoare pentru realizarea tuturor competențelor pe care le impune prezentul curriculum. Nu trebuie să uităm că adevăratul contact cu arta muzicală se face în sala de concert, suportul electronic fiind doar o alternativă modernă la veritabila întâlnire nemijlocită cu spiritul creației muzicale.

Pentru a putea înțelege și accesa informația de specialitate, elevii urmează a fi familiarizați cu terminologia specifică disciplinelor muzicale, ce cuprinde, obligatoriu, o bază conceptuală, în principal de natură estetică, cu care elevii urmează a se familiariza de la începutul studierii obiectului *Istoria muzicii*, în scopul de a realiza comunicarea prin limbajul specializat al disciplinei. La finalizarea studiilor, noul curriculum a avut în vedere ca viitorul absolvent al studiilor specializate muzicale să poată comunica propriile opțiuni estetice și să formuleze judecăți de valoare, avizate și argumentate.

Cel puțin la fel de importantă pentru realizarea majorității competențelor specifice claselor a IX-A – a XII-a este capacitatea profesorului de formare la elev a unei metode adecvate, riguros științifice, de lucru cu materialele de informare utilizate în scopul perfecționării continue a tinerilor muzicieni ca viitori profesioniști și oameni de cultură, într-o epocă a informației.

În acest sens, se vor propune de către profesor bibliografii cuprinzând studii muzicologice tematice, lucrări de sinteză, inclusiv aparținând domeniilor adiacente (estetică, filosofie, sociologia artei, literatură). Profesorul va indica cele mai semnificative capitole pentru tema abordată, pentru a fi citite, comentate sau rezumate de către elevi. De asemenea, pot fi utilizate monografiile ale personalităților culturale sau artistice studiate, dicționare, diverse capitole din lucrări teoretice mai ample, din care profesorul va indica elevului tema, capitolul, ideea sau chiar numai conceptul pentru a cărui cunoaștere se propune bibliografia.

Se sugerează profesorului să aibă în vedere, pentru selectarea materialului bibliografic indicat, următoarele criterii:

- **să fie adecvat** nivelului de dezvoltare a elevilor, profesorul putând selecta din sugestiile bibliografice sau propune alte bibliografii;
- **să fie bine dozat ca volum de lucru individual**, în măsura în care, pentru lucrări cu caracter teoretic, estetic, biografii, este de preferat să nu se depășească 3 lucrări de autor/elev/semestru (Acoperirea întregii arii tematice sau prezentarea compozitorilor poate fi realizată prin alocarea fiecărui elev sau grup de 2-3 elevi, a unei alte tematici sau monografii compoziționale, restul clasei urmând să folosească dicționarul, astfel încât să se poată comenta pe marginea materialului realizat.);
- **să fie la îndemâna elevului** (fie ca acesta îl are în biblioteca personală, fie că se găsește în librării sau în biblioteci, fie că are acces direct la internet);
- **să existe materialul muzical ilustrativ**, astfel încât nici o prezentare să nu rămână doar la nivel literar.

Ceea ce rămâne definitiv pentru conținutul disciplinei și deosebit de important pentru dimensiunea sa formativă este metodologia de lucru cu informația la nivel muzicologic, de la partitura muzicală, la participarea la spectacolul muzical ca eveniment unic artistic și cultural, la tehnici de lucru cu dicționarul, cartea de specialitate, internetul și modalitățile de selecție avizată și conștientă dintr-o largă ofertă de discuri, casete, programe mass-media.